

Забаштанський Андрій Андрійович
студент 202_СПД навчальної групи ННІ
№ 3 НАВС

Науковий керівник:

Кудінов Вадим Анатолійович

кандидат фізико-математичних наук,
доцент, професор кафедри
інформаційних технологій та
кібербезпеки ННІ № 1 НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Наказом МВС України від 27 квітня 2020 року № 357 затверджена Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України (далі – НПУ) [1, 2]. Відповідно до п. 2 розділу I зазначеної Інструкції під *оперативним інформуванням* розуміють єдину систему збирання, опрацювання та подання до чергової служби вищого рівня інформації про правопорушення або подію з метою організації контролю за встановленням і затриманням осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також оперативного реагування на надзвичайні ситуації. При цьому заяви і повідомлення про правопорушення або події працівниками чергової служби органів (підрозділів) поліції реєструються в інформаційній підсистемі «Єдиний облік» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» [3, 4].

З метою забезпечення належного функціонування зазначеної єдиної системи збирання, опрацювання та подання до чергової служби вищого рівня інформації про правопорушення або подію використовується інтегрована інформаційна *система оперативного інформування* (далі – СОІ) НПУ, яка є подальшим розвитком автоматизованої СОІ Міністерства внутрішніх справ України, створеної протягом 1992-2015 років [5, 6].

НПУ вживає заходи для організації належного інформаційно-аналітичного забезпечення своєї діяльності, у тому числі функціонування СОІ. Одним з них є впровадження Ситуаційних центрів (далі – СЦ) [7]. СЦ – це сучасна форма організації аналітичної діяльності, яка базується на синтезі інформаційно-комунікаційних технологій, засобів накопичення і представлення інформації, комп'ютерних засобів підтримки прийняття рішень [8].

СЦ – це підрозділ зі збору, обробки та аналізу інформації про рівень, структуру і динаміку злочинності по всій Україні. Існує Ситуаційний центр НПУ, де проводиться тільки збір і обробка інформації, а також СЦ в місті Києві та областях, в складі яких працює і служба «102» [7]. Основні проблеми впровадження ситуаційних центрів в органах Національної поліції України та перспективи їх розвитку розглянуто в роботах [9-12]. Питанням впровадження можливостей «розумних камер» в діяльність СЦ НПУ присвячена стаття [13], а можливості СЦ НПУ щодо виявлення та розкриття злочинів розглянуто в роботі [14].

В умовах воєнного стану змін у повноваженнях, компетенції, правах та обов'язках, порядках та процедурах зазнають майже всі державні інституції. Про зміни до нормативно-правових актів, які регулюють функціонування НПУ в період воєнного стану, зазначено в роботі [15]. Особливості в умовах війни стану оперативної обстановки в країні та діяльності органів НПУ відображено в інтерв'ю Голови Національної поліції України Івана Вигівського [16], а саме:

1) від початку повномасштабного вторгнення росії на територію України простежується тенденція до зменшення кількості звернень до поліції в регіонах, які опинилися в зоні бойових дій, та, навпаки, у регіонах, куди тоді переїхало чимало людей, кількість вчинених правопорушень трохи зросла;

2) у цілому по країні, завдяки запровадженню комендантської години, збільшенню присутності на вулицях населених пунктів поліцейських, військових, нацгвардійців, представників добровольчих формувань територіальних громад, а також обмеженням продажу алкогольної продукції, зменшився рівень вуличної злочинності, зокрема розбоїв і грабежів;

3) під час війни збільшилось на 50 % кількість поліцейських, що заступає на добове чергування, в тому числі на патрулювання вулиць;

4) посилення в березні 2022 року Верховною Радою України відповідальності за вчинення в умовах воєнного стану низки майнових злочинів також певною мірою стало стримувальним чинником для деяких злочинців;

5) загальна реєстрація злочинів збільшилась, у тому числі за рахунок воєнних злочинів (спостерігається масове вчинення військовослужбовцями збройних сил країни агресора воєнних злочинів);

6) війна продовжує впливати на динаміку окремих видів злочинів, зокрема тяжких та особливо тяжких, загальна кількість яких зросла;

7) окремими видами кримінальних правопорушень, які набули більшого поширення в умовах війни, є шахрайства;

8) незважаючи на зростання за певний період часу у порівнянні з минулим роком кількості злочинів на 57 %, кількість розкритих злочинів також збільшилась на 71 %, більше справ спрямовано до суду на 67 %;

9) у подальшому планується поєднати в єдину інтеграційну систему всі камери відеонагляду в державі;

10) досить ефективно працює кримінальний аналіз. Цей підрозділ також працює і на базі Центру "112", який був нещодавно відкритий міністром внутрішніх справ України Ігорем Клименком у місті Києві, перший в Україні. Там же ситуаційний центр реагування, де наряду з поліцією постійно перебувають працівники Державної служби з надзвичайних ситуацій, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби.

Безумовно, зазначене вплинуло на особливості виконання основного завдання СЦ – забезпечення координації та управління силами і засобами поліції в разі ускладнення оперативної обстановки або виникнення надзвичайних ситуацій [17]. Тому аналітики СЦ НПУ постійно збирають і обробляють відповідну інформацію, групують і передають її Голові НПУ для своєчасного прийняття відповідних управлінських рішень.

При цьому аналітики використовують три види аналізу [17]:

1) *стратегічний (кримінологічний)* – це аналіз злочинності, її рівня, поширеності, динаміки, структури загалом; результати роботи розглядаються під час засідань колегії, підбиття підсумків;

2) *тактичний* – це ситуація впродовж доби, тижня щодо конкретних регіонів, конкретних видів злочинів;

3) *практичний* – це оперативний кримінальний аналіз по кожному конкретному тяжкому та особливо тяжкому злочину.

Необхідно відмітити, що аналітики СЦ НПУ, крім щоденного зведення за добу, також готують звіти за тиждень і за місяць.

В обласних СЦ оператори служби «102» приймають всі звернення громадян, передають інформацію диспетчерам, які, в свою чергу, направляють наряди поліції на виклики і контролюють їх виконання. Резонансна подія, яка відбувається в будь-якій точці країни, майже миттєво з'являється на моніторах чергової частини Ситуаційного центру НПУ [14].

Висновки: проведений нами аналіз літературних джерел щодо функціонування Ситуаційних центрів НПУ за останні роки свідчить про важливість результатів їх роботи, особливо в умовах воєнного стану, для забезпечення органами Національної поліції контролю криміногенної ситуації в країні та відповідного реагування на неї, а також у повоєнний стан не допущення дестабілізації та підвищення рівня злочинності в країні.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: Наказ МВС України від 27 квіт. 2020 р. № 357. Верховна Рада України: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення: 16.04.2024).

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

3. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Єдиний облік» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: Наказ МВС України від 14 черв. 2019 р. № 508. Верховна Рада України: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0739-19#Text> (дата звернення: 16.04.2024).

4. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»: Наказ МВС України від 03 серп. 2017 р. № 676. Верховна Рада України: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text> (дата звернення: 16.04.2024).

5. Функціонування системи оперативного інформування МВС України / [В. А. Кудінов, П. П. Артеменко, О. В. Золотар та ін.]; за ред. В. А. Кудінова. Спеціальна техніка. Загальна частина: посіб. Київ: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2007. С. 156–172.

6. Кудінов В. А. Становлення, сучасний стан і перспективи розвитку автоматизованої системи оперативного інформування МВС України про резонансні злочини та інші надзвичайні події. Бюлетень з обміну досвідом роботи МВС України. 2012. № 190. С. 9–27.

7. Кудінов В. А. Удосконалення функціонування системи оперативного інформування Національної поліції України шляхом створення Ситуаційних центрів. Використання сучасних інформаційних технологій в діяльності Національної поліції України: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (Дніпро, 23 листоп. 2018 р.). Дніпро: Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 44–46.

8. Поняття Ситуаційного центру. URL: <http://inmad.vntu.edu.ua/portal/static/952500A7-287E-4743-A7B1-0B8C1105B2CA.pdf> (дата звернення: 16.04.2024).

9. Кудінов В. А. Проблеми впровадження ситуаційних центрів в органах Національної поліції України. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 30 листоп. 2018 р.). Харків: Харківський нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 143–145.

10. Кудінов В. А. Правове та організаційне забезпечення інформаційної безпеки у діяльності Ситуаційного центру Національної поліції України. Інформаційна безпека в діяльності поліції: матеріали наук.-практ. семінару (Кривий Ріг, 03 квіт. 2020 р.). Кривий Ріг: Донецький юрид. ін-т МВС України, 2020. С. 74–78.

11. Кудінов В. А. Основні показники оцінки надійності функціонування апаратно-програмних засобів Ситуаційних центрів Національної поліції України. Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26 листоп. 2020 р.). Одеса: Одеський держ. ун-т внутр. справ, 2020. С. 59–61.

12. Кудінов В. А. Сучасний стан та перспективи розвитку Ситуаційних центрів Національної поліції як складової сектору національної безпеки і оборони України. Стан та перспективи реформування сектору безпеки і оборони України: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2018 р.). Київ: Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2018. С. 317–318.

13. Кудінов В. А. Впровадження можливостей «розумних камер» в місті Києві в діяльність Ситуаційних центрів Національної поліції України. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18-19 квіт. 2019 р.). Київ: Київський нац. ун-т культури і мистецтв, 2019. Ч. 2. С. 248–250.

14. Кудінов В. А. Можливості Ситуаційних центрів Національної поліції України щодо виявлення та розкриття злочинів. Актуальні питання виявлення та розкриття злочинів Національною поліцією: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу (Київ, 19 лют. 2020 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 106–109.

15. Національна поліція в умовах воєнного стану: зміни в законодавстві. Law-in-War: [сайт]. URL: <https://law-in-war.org/nacziionalna-policziya-v-umovah-voennogo-stanu-zminy-v-zakonodavstvi/> (дата звернення: 16.04.2024).

16. Бодня Т. Голова Національної поліції Іван Вигівський: «Війна продовжує впливати на динаміку окремих видів злочинів, зокрема тяжких та особливо тяжких». Цензор.НЕТ: [сайт]. URL: https://censor.net/ua/resonance/3437662/golova_natsionalnoyi_politsiyi_ivan_vygivskyyi_viyina_prodojuye_vplyvaty_na_dynamiku_okremyuh_vydiv (дата звернення: 16.04.2024).

17. Основні завдання та функції Ситуаційних центрів органів Національної поліції. Prezi: [сайт]. URL: <https://prezi.com/p/zhigbbcnrwej5/presentation/> (дата звернення: 16.04.2024).